

Ročník XVII

květen 2008

číslo 5

Náhle
mezi jedním a druhým krokem
povstala z bláta zelená tráva

Kdejaká kostra v zahradách
zas obrůstá

Plot se ztrácí
v zlatém dešti

Učiněné zmrtvýchvstání
Jenom projdeš
dveřmi

Viola Fischerová

Foto: Jiří Bartoš

Úvodem

Květiny i stromy kvetou i pro nás, pták zpívá i nám - pokud si toho všimneme. Jaro se nedá ukrást ani prodat, prostupuje tím, kdo ho vnímá.

Kdo z nás právem nekritizujeme vysoké politiky? A co u nás dole? Pečovat o les je velice pracné, odklízet polámané stromy vichřicí je navíc nebezpečné. Každou chvíli slyším, jak někdo ukradl zpracované dřevo z polomu. To je veliký lump. Víme, kdo začal po válce krást majetek ve velkém. Zlo mívá „mladé“. Dnešní zloději jsou „mladý“ těch starých lupičů. Co všechno si necháme líbit?

Rád naslouchám vyprávění starších, obdivuji jejich postoj k životu.

Pokaždé také obdivuji pracovní výjezd našich studentů do dětského domova na Ukrajině. Mnoho záleží z jakého pramene (nebo louže) se v rodině pije. (Fotografie Jana Čandy jsou z posledního pobytu.)

V rakouském městě Amstettenu, teď nechvalně známému díky Josefu Fritzlovi, se lidé sešli v kostele na bohoslužbu ve které mysleli na postiženou rodinu. Letos neoslavovali 1. máj ani nestavěli májku.

/v

„Probuďte se!“

Věřím, že roku 2017 Bůh zvítězí nad světem, pravil mi jeden staříčkový farník. Bude to totiž 100 let od fatimského zjevení. Ten dobrý muž je smutný nad stavem dnešního světa, nad svými potomky, vzdálenými víře; vše, co se zdálo dřívě tak pevné, se hroutí. A Bůh stále mlčí, nejedná, nepomáhá. Všelijaká zjevení příslibují, že jednou Bůh přece jen promluví. Že jednou Bůh zvítězí. Ohromí ten svět nevěry a zábavy. Oslní ty ve tmě hřichu. Jenže ani na Golgotě Bůh nezasáhl. Mlčel jako dnes. A zmrtvýchvstalý Kristus neohromil své nepřátele. Ukázal se jen těm, kteří ho měli rádi. Jen těm dal svého Ducha – a oni se proměnili. Už nečekali na pozemské vítězství svého Mistra. Bylo jich málo, šlo jim o život – a přece žili v radosti evangelia! Bůh už totiž promluvil – jednou provždy – jediným SLOVEM. Nikdy nebude žádná „farská“ republika ani klerikální vláda nad světem. Vždy však bude „malé stádečko“, uzašlé nad povýšením člověka k Absolutnu.

Jan Rybář

27.9. 1941 R. Heydrich jmenován říšským protektorem v Praze, aby zlikvidoval čechoslováky.

7.5. 1942 likvidace R. Heydricha. Začala msta nacistů na českých civilistech.

10.6. vyhlazení Lidic.

18.6. padli v pravoslavném kostele čeští parašutisté.

19.6. biskup Gorazd, ve snaze zachránit život mnoha zatčeným, v dopise říšskému protektorovi napsal:

„Dávám příslušným orgánům svou osobu k dispozici a chci se podrobit každému trestu, třeba i smrti.“

24.6. vyhlazení Ležáků.

4.9. popraven biskup Gorazd, kněz Václav Číkl a předseda sboru starších Jan Sonnevend

5.9. popraven kněz Vladimír Petřek.

24.10. popraveno 263 osob po příjezdu do Mauthausenu, mezi nimi ženy a děti pravoslavných kněží a věřících. Česká pravoslavná církev byla zrušena.

KE SVATODUŠNÍM SVÁTKŮM

Hlavy pomazané

Numeri 11,16-17.24-30

Hospodin Mojžíšovi odvětil: „Shromážd' mi sedmdesát mužů z izraelských starších, o nichž víš, že jsou staršími a správci v lidu. Vezmi je ke stanu setkávání, ať se tam postaví s tebou. Sestoupím a budu tam s tebou mluvit. A odeberu z ducha, který je na tobě, a vložím jej na ně. Ponesou pak břímě lidu s tebou, neponeseš je už sám.“

...
Mojžíš tedy vyšel ven a oznámil Hospodino-va slova lidu. Shromáždil sedmdesát mužů ze starších lidu a rozestavil je kolem stanu. Hospodin sestoupil v oblaku, promluvil k němu a odebral z ducha, který byl na něm, a dal jej těm sedmdesáti starším. Sotva na nich duch spočinul, prorokovali, ale potom už nikdy. Dva muži však zůstali v táboře, jeden se jmenoval Eldad a druhý Médad. I na nich spočinul duch, ačkoli nepřišli ke stanu; byli totiž mezi zapsanými. Ti prorokovali v táboře. Tu přiběhl mládenec a oznámil Mojžíšovi: „Eldad a Médad v táboře prorokují.“ Nato se ozval Jozue, syn Núnův, který už jako jinoch přísluhoval Mojžíšovi a zvolal: „Mojžíši, můj pane, zabraň jim v tom!“ Ale Mojžíš mu řekl: „Ty kvůli mně žárlíš? Kéž by všechen Hospodinův lid byli proroci! Kéž by jim Hospodin dal svého ducha!“ Potom se Mojžíš odebral s izraelskými staršími do tábora.

Svatodušní svátky připomínají vylití Ducha svatého na církve o Letnicích. Všechny důležité novozákonní události mají nějaký starozákonní předobraz nebo jsou alespoň nějak Starým zákonem naznačeny jakoby v předjímce; mám na mysli naro-

zení Krista, jeho působení, zázraky, které konal, jeho ukřižování i vzkříšení. Jak je tomu s vylitím Ducha svatého?

Samozřejmě to platí i pro tuto událost. Těch míst je ve Starém zákoně víc, z příběhových statí je asi nejzřetelnější právě text v Numeri.

Ale nejprve bych chtěl připomenout jiný modelový příklad, totiž příklad toho, jak Duch svatý od člověka odstoupí. Stává se to tehdy, když lidé s Pánem Bohem nechťejí nic mít a chtějí se do nebe vломit sami – to je stavba Babylonské věže. Jaký to mělo důsledek, je známo: zmatení jazyků. Když z lidského života zmizí hlavní projev Ducha svatého – láska, přestávají si lidé rozumět. A to i tehdy, když mluví stejným jazykem. Pak třeba všichni volají jedno slovo (vzpomeňte si na dobu před dvaceti nebo třiceti lety) – například slovo mír – a každý tím

myslí něco úplně jiného. Takové společenství se dříve nebo později v důsledku vnitřní rozrůzněnosti rozpadne. Proč? Zmizel Duch, zmizela láska, zmizela vstřícnost, zmizela ochota se tomu druhému otevírat a tomu druhému rozumět. A tak se lidé rozptýlili a každý si začal pěstovat to své. Možná nejdřív jen ten svůj jazyk, ale pak hlavně svoje představy, třeba i o Bohu. A jsme v krásném modlářství.

To jsme začali pěkně negativně! Já bych rád slyšel nějaký příklad toho, jak Duch svatý na člověka přichází.

Já to vezmu přes Nový zákon, protože to souvisí se zmíněným babylonským zmatením jazyků. Tou nejdůležitější událostí, ve které se Duch svatý vrací, je samozřejmě událost svatodušní. Apoštolové sice opět začnou mluvit rozličnými jazyky, ale význam toho je úplně jiný než v Babylóně. Podstatné je zde pochopit, že teď už ani jazykové rozdíly nejsou lidem na překážku v domluvě o Bohu, o evangeliu a o lásce.

Uved'te ještě nějaké příklady sestoupení Ducha ze Starého zákona.

Foto: Jan Čanda

Ve Starém zákoně je několik míst, kdy Duch svatý sestoupil a něco udělal. Jsou většinou u proroků, kde se píše, že je Duch Boží vede, že skrze ně mluví a podobně. Z příběhů je, jak už jsem se zmínil, nejzřetelnější právě příběh o vystrojení sedmdesáti starších v knize Numeri. Mojžíš sám není schopen unést svůj úkol, takže Hospodin dává Ducha svatého ještě dalším sedmdesáti starším, kteří mají nadále Mojžíše zastupovat nebo s ním spolupracovat.

Než se budeme příběhem zabývat podrobněji, řekněte nám něco o samotném pojmenování „Duch svatý“.

Původní význam hebrejského termínu ruach a řeckého pneuma je vanutí, van. Proto se nedá říkat kolik Ducha kdo dostal – mějte vítr na litry nebo metry, to nejde. Tohle pojmenování ale říká něco o tom, že Duch svatý především uvádí do pohybu, a to smě-

rem k Bohu. (Jsou ovšem také duchové zlí, kteří uvádějí do pohybu směrem od Boha.) Znamená to, že ti, na které byl vylit Duch svatý, se teď budou projevovat takovým způsobem, jakým je tento Duch povede. A že skrze ně budou přicházet věci, které se Pánu Bohu líbí a které Izrael potřebuje.

Řekněte mi, jak vlastně čtenář hebrejské bible pozná, kdy je řeč o Duchu a kdy se míní vítr? Vždyť ve stejné kapitole čtete, že zafoukal vítr a přivnul jim od moře křepečky. Zafoukal vítr, nebo zavanul Duch?

Obstaral to Hospodin, Hospodin byl iniciátorem. Čili všechno mluvení o Duchu Božím nebo o Duchu svatém (nikoliv o duchu zlém) označuje především Boží iniciativu. My bibličtí vykladači se ocitáme před touto otázkou na některých místech Písma vždycky znovu. Možná že je to dokonce dobře, abychom si uvědomili, jak celý vesmír jakýmsi skrytým způsobem, který mi lidé nedokážeme rozeznat, uvádí do pohybu právě Bůh sám neboli Duch svatý.

To vyjadřuje dogmatická formule, která nebývá chápána, že totiž tři osoby svaté Trojice působí vždycky zároveň. Bůh Otec je Stvořitel. Ale už při stvoření byl i Duch svatý, přesněji Duch Boží (Gn 1,21) když se vznášel nad vodami a uváděl všechno do pohybu. Kristus byl při stvoření také jako Slovo, kterým Bůh formuje to, co má být.

Vracím se ale k vaší otázce: možná že právě to, jak „vítr“ a „Duch“ přechází v jedno, je pro pochopení některých biblických míst zvláště důležité. Tou svou nejistotou jsme také ochráněni před tendencí zavírat Ducha svatého do všelijakých dogmatických škatulek, zpředmětňovat jej.

Když se v necírkevním prostředí řekne slovo duch, tak si asi řada lidí představí legrační bílé strašidélko, co se maluje v komiksech, nebo něco nebezpečného z filmového hororu.

Ta představa není úplně falešná. Na několika málo místech v bibli může termín ruach označovat také něco, co k člověku přichází jakýmsi tajemným vanutím a co zpočátku vnímá jako strašidlo. Třeba v knize Jób Elifáz říká: „Cosí se ke mně přikradlo,“ a to „cosí“ byl duch. Vypráví, jak se mu chlupy zježily na těle, když ho duch mýjel.

V knize Numeri šlo samozřejmě o Ducha Božího. Mojžíše zde má doplnit v jeho službě sedmdesát starších. Protože ale v Izraeli musí být duchovní autority schváleny Hospodinem, Mojžíš nemohl jen tak vybrat sedmdesát starších a říci jim: „Tak vy to teď povedete se mnou.“ Starší muse-

li být vystrojeni Duchem Božím, Hospodin říká Mojžíšovi: „A odeberu z ducha, který je na tobě, a vložím jej na ně.“ Co je miněno slovy, že na nich spočinul Duch?

Většinou šlo o vyjádření skutečnosti, že Bůh skrze toho konkrétního člověka jedná. O takovém služebníkovi vydává Boží lid svědectví, že byl poznamenán Duchem. Toto poznamenání se velmi často vyjadřovalo pomazáním olejem, které původně bylo královské. Když se měl někdo stát králem, byl pomazán olejem na znamení, že je opravdu Hospodinem vyvolen. Tak Samuel pomazává Saula, potom Davida a pomazání jsou i další králové. Jak víme, David bral toto pomazání velmi vážně.

Pomazání byli také kněží.

Ano, jistě, poněvadž měli úkol: skrze ně byla Božím lidu zjevována Boží cesta. Výjimečně se v bibli mluví i o pomazání prorockém. Pomazání je tedy jakousi garancí, že skrze tohoto člověka jedná Bůh. Člověk se však může tomuto pomazání také zpronevřit, pak ho ztrácí a dopadá to špatně – vzpomeňte na Saula. Úplně jiným pomazaným byl David: také on udělal řadu chyb, ale ze všech našel cestu ku pokání. Pomazaný člověk tedy nebývá vždy dokonalý, ale navzdory všem klopýtnutím a rozbitým nosům se od Pána Boha nevzdálí, nýbrž naopak skrze pokání přiblíží.

Tady se těch sedmdesát starších projevuje poněkud nezvyklým způsobem: prorokují. Co vlastně dělají? A jaký to má smysl?

Termín prorokovat (hebrejsky nabá) se vyskytuje v hebrejské gramatice v několika kmenových stupních, z nichž jeden (je to pořád tentýž kořen, ale jsou to různé tvary) označuje vytržení a to, co člověk ve vytržení dělá, kdežto ten druhý označuje svědectví. Jde o to, že i ve vytržení může člověk vyřizovat Boží poselství, přitom však přestává být subjektem toho, co říká. Čili je to v podstatě stejné, jako když o sobě píše apoštol Pavel, že je otrokem Ježíše Krista. Otroek nemá vlastní vůli, nýbrž je pouhým nástrojem svého pána.

Příkladem mohou být zase Letnice, protože učedníci najednou začali něco hlásat, aniž dopředu tušili, že k něčemu takovému dojde.

Ano u takových projevů je ještě důležité vědět, že mohou být jakoby s kladným, ale také záporným znaménkem.

Tím chcete říci, že i prorocství a řeč ve vytržení lze zneužít?

Přesně tak. A zneužit je možno vlastně všechny náboženské projevy a formy. Podívejte se třeba na oběť: někdo obětuje proto, že se Pánu Bohu odevzdává, jiný proto, že s ním obchoduje.

Jak se dá zneužít vytržení – to přeci buď je, nebo není?

Snadno: někdo se oddává vidinám a vznáší se na všelijakých větrech, ovšem nikoli Božích, zatímco jiný je unášen skutečným větrem Hospodinovým. Vzpomeňte si na proroky

Elijáše a Elišu, anebo třeba na Filipa, který byl uchopen Božím Duchem a nesen k dalším úkolům. Čili na některých místech je jasné, že jedná Boží Duch, za což jsme vděční, na jiných místech to jasné není a někde jsme dokonce varováni. Saul byl ve svém vzteku uchopen duchem zlým, ale pozor (je to pojištěno) – duchem od Hospodina. Ten duch tedy nebyl někým, kdo se Hospodinu vymkl z rukou, nýbrž byl někým, jehož prostřednictvím Hospodin Saula zkoušel stejně jako Jób. Jób obstál, Saul ne.

V tomhle příběhu je ještě jedna závažná epizoda: dva ze starších, Eldad a Médad, neprorokují na posvátném místě před stánkem, kam si je Mojžíš svolal, ale v táboře. Proč je to zde zmíněno?

Je v tom poučení. Ti dva nepřišli k Mojžíšovi z nějakého závažného důvodu. Mojžíš jim to ale nevyčítá. To znamená, že rozhodující není instituční umístění, nýbrž to, kterým směrem míří naše jednání. Jozue, kterému se to nelíbilo, myslí institučně. Říká: „Oni tady přeci musí jednotně stát v pozoru, aby toho Ducha taky dostali v rámci znamení.“ Mýlí se a Mojžíš ho musí napomenout. „To je žárliivost, prosím tě, Jozue, vzpamatuj se.“

Bohužel v dějinách nebylo příliš mnoho Mojžíšů, kteří by upozornili na to, že instituční myšlení se často nekryje s Božím spontánním jednáním.

Jistě. Já bych si dal velký pozor, abych to instituční myšlení kritizoval šmahem a na komkoliv. Ale mám podezření, že v pozadí institučního myšlení může být strach o církvev nebo o Pána Boha. Anebo o sebe. Když člověk věří, že je všechno v Božích rukou, nemusí se bát ani o sebe, ani o církev, ani o Pána Boha. Když ale má za to, že musí Pánu Bohu pomoci a někde něco ucpat, zařadit nebo napravit (a tedy také ovládat), je v tom asi kus strachu, který měl už včera odložit. Tohle ať si ale každý přebere ve svém vlastním svědomí.

Dnes jsme trochu mluvili o projevech Ducha svatého a o pomazání. Poznává se, zda je člověk (např. v nějaké odpovědné pozici) ke své práci Hospodinovým Duchem vystrojen? Nebo když to vztáhneme velmi obecně na vladaře: poznává se nějak pomazaný vladař od toho nepomazaného?

Asi ano. My přece víme, co Duch svatý dělá: že nás vede k lásce, pokoře, k vstřícnosti a ochotě, že v nás láme naše nároky, ješitnost, ziskuchtivost a tak dál. Řekl bych to tedy tak: čas od času se třeba nějaký politik za něco špatného omluví. To je sice chvályhodné, ale ještě to není ono. Práce Ducha svatého začne být zřejmá teprve u toho, kdo začne činit opravdové pokání. Mě by zajímalo, kolik takových lidí by se našlo mezi našimi vrcholnými činiteli. Zřejmě je, že u toho, kdo si stále zakládá na své dokonalosti, vzniká velké podezření, že se mu nejen nedostalo pomazání od Ducha svatého, nýbrž že místo toho pečlivě ukrývá pod čepicí velké máslo.

*z knihy Jana Hellera:
Znamení odkazující ke nebi*

„Atentát na Heydricha měl známé hrůzné důsledky – vypálení Lidic, Ležáků, pět tisíc popravených, deportace Židů.

Víme, co jsme za tento atentát zaplatili...

Za svobodu se platí. My jsme se z různých důvodů nepostavili na odpor organizovanou vojenskou silou. Museli jsme za to zaplatit jinak. Atentát ukázal celému světu, že sami sebe reflektujeme jako porobený národ, jako utlačovanou porobenou zemi, která se stala obětí násilí. Byl to jeden z nejvýznamnějších aktů odboje v celoevropském měřítku, byl to akt, který měl významný vliv na uznání naší exilové vlády a na to, že jsme vyšli z této války jako vítězný stát a nikoli jako stát poražený. To zasluhuje naše naprosté uznání, protože jsme-li dnes skutečně a plně svobodní, tak díky těm chlapcům a obětem, které nás atentát stál.“

Václav Havel: Hovory z Lán, 31.5.1992

Před dvaceti roky byl pohřben Pavel Wonka. 24. dubna 1988 jej československý režim zlikvidoval v královéhradecké věznici.

Jeho smrt je možná klíčem k tomu, proč jsou lidské dějiny i naše současnost poznamenány tolikerým neštěstím: lidská lhostejnost. Slova Václava Havla, která by pronesl nad Wonkovým hrobem, kdyby nebyl Bezpečností zadržen v Turnově, platí i dnes: „Svůj díl odpovědnosti za Pavlovu smrt... nese celá společnost, která dopustila úpadek právní kultury a tím i úcty k lidskému jedinci. Nese ho tedy každý z nás.“

JAK PŘICHÁZEJÍ NA SVĚT TELÁTKA

Kravička občas teskně zabučí a ohlédne se očima na achát.

Prameny mléka drní o hrotky, v průvanu vlají zlaté struny hnoje. Pokaždé když otevrou se dveře vstupuje dovnitř ráno.

Kravín je plný vydýchané noci.

Čekáme.

Najednou objeví se drobná kopytka, dotknou se světla, střesou teplou tmou, a všichni něžnou silou táhnou za provaz, až mokré telátka skrz naši náruč sklouzne do slámy.

Tak máme, ksakru, aspoň radost vespolek a jdeme se honem domů oholit, podmítnout strniště, tu bílou trávu za noc.

Po nebi pluje hůlka plná zpěvu.

(Tak přicházejí na svět telátka a všechno pěkné.)

Jan Skácel

MÁME JEDEN NEBO VÍCE ŽIVOTŮ?

Existuje mnoho důvodů, proč **velká část lidstva po tisíciletí** věří v reinkarnaci nebo ve znovuzrození. Ve všech náboženstvích indického původu – u hinduistů, buddhistů, džinistů – je reinkarnace nikdy nedokazovaným, ale vždy předem přijímaným dogmatem. U čínských náboženství tomu tak ovšem není. Číňané obecně reinkarnaci odmítají, podobně jako prorocká náboženství: židovství, křesťanství a islám. Víru v reinkarnaci ale nalezneme i u starých Řeků, u pythagorejců (možná ovlivněných Indií), u Platona a novoplatoniků a u Vergilia. Dokonce i v německém klasicismu a v romantice nalezneme její vyznavače, i když Kant, Lessing, Lavater, Herder, Goethe a Schopenhauer ulpěli na reinkarnačním učení jen krátkodobě.

Nietzschově nauce o věčném návratu tétož se zde nemusím věnovat, protože jsem ji vložil a důkladně probral jinde; je to prastarý, arci nanejvýš ambivalentní mýtus lidstva, jehož pomocí chtěl Nietzsche – byť neúspěšně – odvrátit nihilismus, produkovaný ateismem a stabilizovat sám sebe. Také bych nechtěl vysvětlovat, proč přes všechnu radost ze života nemám ze zcela osobních důvodů ani tu nejmenší chuť vrátit se po smrti zpět do života zde na této zemi, ať již v jakékoli formě. Chci jen stručně zdůvodnit, že i přes závažné argumenty pro znovuzrození v tomto životě má smysl věřit ve vzkříšení k definitivnímu, věčnému životu.

Přitom předpokládám, že tak jako **ještě nikdo**, přísně vzato, **nedokázal** realitu vzkříšení k novému a věčnému životu, tak také nikdo nedokázal fakt opakovaného pozemského života. Přirozeně že máme k dispozici podrobné zprávy od lidí, kteří si dokážou vzpomenout na svůj minulý život. Avšak žádná z těchto zpráv – pocházejících původně většinou od dětí a ze zemí, v nichž je rozšířená víra v reinkarnaci – o vzpomínkách na jeden (!) dřívější život nemohla být přesvědčivě verifikována, stejně jako není verifikováno pravděpodobně legendární vyprávění o Buddhově vzpomínce na sto tisíc dříve prožitých životů, sepsané mnoho staletí po Buddhově smrti. Z tohoto důvodu chápou i mnozí antroposofové nauku o reinkarnaci spíše jako nedokazatelné přesvědčení víry než jako vědecky dokázanou teorii. Ani z oblasti parapsychologie – nemluvě o spiritismu a teosofii – nemáme vědecky nesporná, obecně uznávaná fakta hovořící pro víru v reinkarnaci. Jisté však je, že **argumenty** pro rein-

karnaci – ať již retrospektivní, paměťové, nebo prospektivní, předvídané – **nemají ani tu nejmenší váhu**. V podstatě vždy krouží kolem nábožensko-filozofické otázky morálního světového řádu, tedy kolem mučivé otázky spravedlnosti ve světě, v němž, jak se zdá jsou lidské životní osudy tak strašně nerovné a nespravedlivě přidělovány. Proto: První otázka, s **pohledem do minulosti**: Předpokládá skutečně morální světový řád nutné představy **života před nynějším životem**?

Mohou být uspokojivě vysvětleny nerovnosti šancí mezi lidmi, matoucí odlišnosti v morálních vlohách a individuálních osudech, jestliže nebudeme předpokládat, že si člověk sám zapříčinil svými dobrými nebo zlými činy v minulém pozemském životě svůj nynější osud? Nevysvětlilo by se tak, proč se dobrému člověku tak často daří špatně (kvůli dřívější vině) a zlému člověku dobře (kvůli předchozímu dobrým skutkům!)? Zdá se, že na učení o znovuzrození jako by něco bylo, poněvadž se zakládá na „karmanu“ (v sanskrtu „čin“, „dílo“) tedy na tom, jak se „projeví“ dobré a zlé skutky, které určují každý lidský úděl v současném životě a v budoucích zrozeních.

Zeptám se ale **opačně**:

• Může se můj nynější životní úděl skutečně uspokojivě vysvětlit prostřednictvím dřívějšího životního údělu? I tento dřívější by přece musel být vysvětlitelný ještě dřívějším a ten zase ještě dřívějším, takže bychom dospěli k řetězu znovuzrození in infinitum: což ovšem hinduisté a džinisté nepředpokládají. Čím hlouběji ale sledujeme řetěz příčin, tím neosobnější je můj úděl! Skutečně mi pomůže, když se můj nynější život vysvětlí nakonec z temné prehistorie, ke které nemám vůbec žádný vztah?

• Avšak za předpokladu, že budeme trvat na počátku v božím stvoření: Jak lze potom chápat tento prapočátek, který vyžaduje ještě druhý život, jenž navíc nesmí znevážit Stvořitele tohoto při prvním pokusu očividně nevydařeného stvoření?

• Mají-li být prostřednictvím znovuzrození vysvětleny naše morální vloh: nepropadneme pak nedějinnému individualismu, který vůbec nepostřehne, co k člověku nepřináleží zcela konkrétně z postulovaného předchozího života, ale je zprostředkováno dědičnou biologickou masou, formováním našeho vědomí a nevědomí v ranném dětství a konečně i celkovou společenskou situací? Je tudíž pomocí reinkarnace skutečně vyřešen problém teodiceje?

• Jestliže musíme obecně předpokládat radikální zapomenutí na dřívější život, zůstává pak zachována identita člověka, když rozpomenout se umí jen nemnozí? A co mi pomůže, budu-li vědět, že jsem již jednou žil, jestliže jsem na tento život úplně zapomenl?

• A konečně, nezpůsobuje učení o reinkarnaci ztrátu respektu před tajemstvím jednotlivého člověka, jehož osud (proč byl zrozen právě tak, zde a nyní, a nikoli na jiném místě a v jiné době) nelze najednou rozluštit člověkem samým? Nevede ale rovněž ke ztrátě respektu před tajemstvím božstva, kterému člověk přestává věřit, že spravedlivě milosrdně přiděluje a posuzuje lidský osud a utrpení? Tvrdý kauzální zákon karmanu namísto boží lásky, že ve spravedlnosti a milosrdenství milostivě objímá dobré stejně jako zlé skutky?

Druhá otázka s **pohledem do budoucnosti**: Nepředpokládá vpravdě morální světový řád nutné představy **života po tomto životě**? Neboť jak jinak by mohlo dojít ke smírujícímu vyrovnání všech skutků (pomysleme na vrahy a jejich oběti!), jež mnoho lidí po právu očekává? Jak bychom mohli dospět k rozvoji nutné etické dokonalosti v životě člověka, kdyby mu nebyla dána příležitost k dalšímu životu? Reinkarnace je tedy cesta k přiměřené odplatě všech činů, dobrých i zlých, stejně jako k mravnímu zdokonalení člověka!

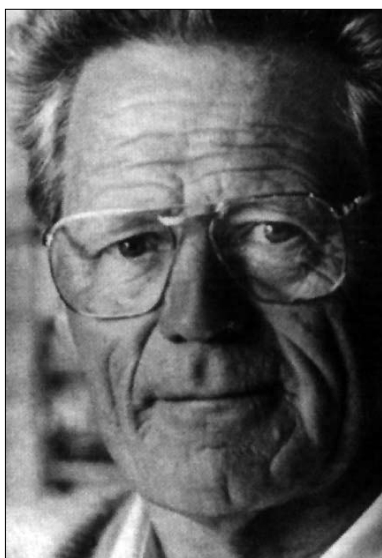
Avšak i zde se zeptám **opačně**:

Neznevažuje požadavek smírujícího vyrovnání skutků v nějakém jiném dějinném životě vážnost dějin, která spočívá právě v jejich jedinečnosti a neopakovatelnosti, takže všechno, co jsme jednou propásli, se již nedá vrátit?

Neexistují snad narušení světového řádu, jež nelze nijak napravit žádným lidským činem: vina, která nedojde odplaty, ale může být jen odpuštěna? Nenáleží snad k lidskému (nebo snad ke křesťanskému) pojetí viny, že vina asi nemůže být zapomenuta, lze ji ale „odpustit“, místo toho, že by musela být odplacena podle železného nadlidského zákona? Tedy: nepatří přece jen na místo nemilosrdného kauzálního zákona karmanu milostivý Bůh?

Mnoho současníků ale namítne: „Proč má nauka o reinkarnaci v dnešní době tak mnoho přívrženců?“ Zdá se mi, že to souvisí v neposlední řadě se **dvěma deficity tradičního křesťanského učení**:

1. Tradiční víra v očistec, v purgatorium, tedy takřkajíc v druhý život po našem vlastním pozemském životě, kdy se má smýt všechny viny, než smí člověk vstoupit do třetího, věčného života, byla dnes již namnoze opuštěna i v katolicismu. Avšak přitom sotva kdo uvažoval nad tím, že umírání a vstup do věčnosti nemůže být jednoduše jedním a týmž pro vraha a jeho oběť, pokud se má alespoň na konci jednat spravedlivě.
2. Věčný život v nadpozemském „nebi“, „věčnost“, se v křesťanské teologii líčí

Prof. H. Küng, významný teolog a poradce II. vatikánského koncilu

Ó Ty, který jsi!

Kniha Kazatel Tě nazývá Všemocným,
kniha Makabejských Tě jmenuje Stvořitelem,
epištolu k Efezským Ti říká Svoboda,
Baruch Tě nazývá Nekonečností,
Žalmy Tě jmenují Moudrostí a Pravdou,
Jan Tě oslovuje: Světlo,
Knihy Královské Ti říkají Pán,
Exodus Tě nazývá Prozřetelností,
třetí kniha Mojžíšova, Leviticus, Svatostí,
Ezdráš Spravedlností,
tvorstvo Tě jmenuje Bohem,
člověk Otcem,
ale Šalamoun Ti říká Smilování, a to je nejkrásnější ze všech Tvých jmen.“

Victor Hugo – *Bídníci*

tradičně tak nudně a staticky, tak vzdáleně jakékoli dynamice a dalšímu, bezmála nekonečnému vývoji, že se člověk nemá čemu divit, když Ludwig Thoma ve svém známém skeči ukazuje, jak jeden Mnichovan, odsouzený k neustálému vyzpěvování aleluja na nebeském obláčku, touží opět po životě na této zemi a chce se zase vrátit do své oblíbené pivnice. Jestliže existuje opravdový kořen učení o reinkarnaci, pak je to tento: že věčný život je skutečným životem a zahrnuje v sobě neočekávaný další vývoj nikoli ve sféře konečnosti, nýbrž nekonečnosti, místo toho, že by ho vylučoval. K věcným otázkám, jež se skrývají za těmito problémy mezi nebem a zemí, se musíme vrátit.

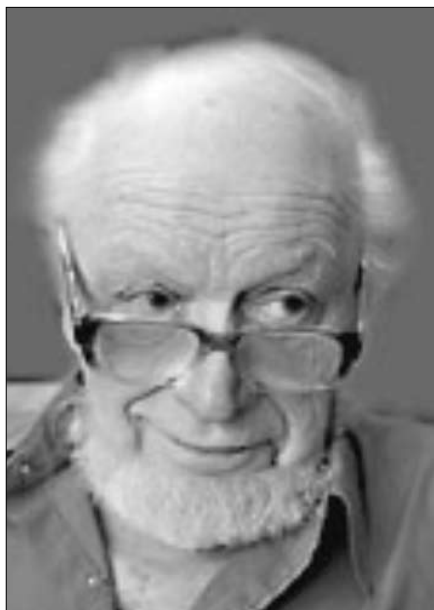
Ale jako i v jiných případech nabízí židovsko-křesťansko-islámská tradice alternativní řešení k učení o reinkarnaci, které potvrzuje i dálněvýchodní čínská tradice, projevující se rovněž v Koreji, Japonsku a ve Vietnamu: kvůli očistění, osvícení, osvobození, zdokonalení nemusí člověk putovat mnoha pozemskými životy. Lidský osud se rozhoduje zde v tomto pozemském životě a po tomto životě v neodvolatelném aktu milostivého Boha.

„Jistě si uvědomujete,“ obrátí se na mě mnozí, „že většina lidí se již v této otázce tak jako tak rozhodla – anebo byla od nejranějšího dětství vedena k určité odpovědi.“ Ano, to si uvědomuji. Mnoho lidí ale pochybuje stále znovu a znovu, zejména v mezních situacích. Stejně jako u otázky víry v Boha se ani zde nejedná o rozumové rozhodnutí, nýbrž o rozhodnutí celého člověka, jenž je sice víc než jen rozumem, avšak přesto nesmí být nerozumný. A tady je myslím nesmírně důležité: Vposledku běží u víry ve vzkříšení z mrtvých nikoli o jakousi kuriozitu nebo specialitu víry, nýbrž o nic menšího a nic většího, než je radikalizovaná víra v Boha.

úryvek z knihy Hanse Künga „KRÉDO“

MANTINELY KOLEM NÁS

Zdenek Slouka

Zdenek Slouka

(1923) je profesorem politologie. Byl politickým analytikem při americké okupační armádě. Přednášel na New York University, Columbia University, dále na univerzitě ve Washingtonu a na Lehigh University v Pensylvánii a naposled na Univerzitě Karlově. Od roku 1992 žije trvale v Praze.

Některé sporty se vychýlily ze svých hranic a nedělá jim to dobře: lední hokej a fotbal. Vystupňovaná brutalita na hřišti přitahuje stále víc diváků se sklonem k násilnictví a přenáší se na ně. Většina sportů odkopla mantinely ohraničující sport od byznysu a sport ztrácí svou sportovní duši. I olympiádu jako sportovní záležitost stále víc otevíráme vlivům, které jsou od sportu na hony daleko.

A sex: mantinely sexu jsou neméně uvolněny a odsunuty kdovíkam, sex nechráněn bariérou tmy a ticha přichází o své záračné tajemno. Slovem i obrazem, téměř bez zábran, obnažujeme jen jeho fyzické nářadí v akci a sex se nám mění v technickou rozcvičku, pro mnohé i v aerobik vhodný k hubnutí. Média až po internet posuzují žádoucí délku a tloušťku penisu a není daleko k návrhu, aby byla otázka centimetráže předložena obecnému referendu. Zbaven rozumně umístěných mantinelů, sex by se nám mohl změnit ve sletová prosná a jednou být uznán co olympijská disciplína. To by byla opravdová, velická škoda

Rostoucí trauma

Že jsme si už hodně odsunuli a volně rozeštrkali mantinely politiky, je jistě stará vesta. Vytváříme tak stále větší prostor pro politické hřiště s ofsajdem v nedohlednu. Na nápravné karty už dávno došly žluté i červené. Politikům bez mantinelů sice upíráme preference

KAM ODCHÁZEJÍ MAMINKY

A já vím, kam odcházejí maminky.

V červenci začnou se nám toulat,
nejdřív jen malounko a jen tak mezi dnem,
aby nezatměly.

Potom jsou dlouho, dlouho z domu,
byly daleko.

Vypravují, že u nich doma kdysi
žil slepý kovář.

A že každý jednou hodil kamenem.

Trošičku chrňmají jak poranění ptáci.

Jednoho dne musíme maminku jít hledat
do noční trávy. Ráno dojdeme
k zarostlé brance.

Orosené pne se
v plaménku plotním cizí dětství.

Potkáme děvčátko a odněkud je známe.

Chtěl bych se zeptat, ale nesmím.

Jan Skácel

a nefandíme jim, ale nebylo by to jiné, kdybychom se dostali mezi ně?

Zakoušíme rostoucí trauma s rozestavením a zabetonováním mantinelů svobody – svobody slova, svobody shromažďovací, svobody vůbec. Kam s nimi, jak těsně je sestavit, jak hluboko zapustit do půdy? Už je tomu tak, že tak jako sport, sex a politika, ani svoboda nemůže ve zdraví přežít bez mantinelů.

Je to na nás

Odstraňte je, dejte je do šrotu, otevřete tak doširoka pláň lidského konání od obzoru k obzoru – a je po svobodě. Udusí se pod vlastní vahou a budeme o nějaké to století zpět v očekávání, že se zrodí nějaký Thomas Hobbes a na svém Leviatanu začne dlouhou a křivolakou pouť k dobře ohraničeným svobodám člověka. A tak zatím tápeme.

Neonáckové a neotupani svorně táhnou Prahou či Plzní, těžcí ozbrojenci musí chránit synagogy a ulice, a my stojíme opodál a dumáme, jak a kam rozestavit mantinely svobody. Filipové a Grebeníčkové hrají svou plíživou, zakulacenou hru, říkají nám, kam až ji chtějí dohrát, jen co se naskytne příležitost, a my uvažujeme – co takhle nějaký ten mantinel?

Nikdo neříká, že to bude snadné, dát mantinely do pořádku. Nejsou na to zkušenější odborníci. Nejsou na to technologie. Bude to muset jít svépomocí, protože to nikdo za nás neudělá.

Respekt č.18/2008

AKTUALITY

Svátek sv. Jana Nepomuckého slavíme v pátek 16. května na Kopečku v 18 hod.

Diecézní setkání dětí v Hradci Králové. 17.5. – zájemci hlaste se u paní Jany Skalické.

Poutní slavnost s Janem Nepomuckým na Kopečku slavíme v neděli 18. 5.

Vikariátní pout do Lidice nad Cidlinou 31.5. - podrobnosti sdělíme později.

Beseda s pracovníky Streetu na téma „Jdi do klubu“ - 13.5. v 17 h. - NZDM Street

700 LET: Den otevřených dveří OEZ 17.5. v 8 – 13 h. - OEZ

700 LET: Divadlo: komedie Na hlavu 17.5. v 19 h. - Dům kultury

Výstava drobného zvířectva 17. – 18.5. - zámecká terasa

Absolventský koncert Anety Mertové 20.5. - sál ZUŠ

Beseda s L. Suchomelovou 21.5. v 16.30 h. - Centrum Pod střechou

Beseda s MUDr. Stejskalovou 22.5. v 17 h. - Centrum Pod střechou

700 LET: Den otevřených dveří v líhni 24.5. 8 – 15 h. - Rybářská líheň pod kostelem na Orlici

700 LET: Pochod: Letohradským okolím – sever - 24.5. prezentace 8.30 – 10.30 h. start: Václavské nám. – u Rolanda

700 LET: Koncert ZUŠ a Pavla Nováka 26.5. v 18 h. - Dům kultury

Rodinné konstelace 28.5. v 17 h. - Centrum Pod střechou

700 LET: 60 let MŠ Taušlova 30.5. v 15 h. - MŠ Taušlova

700 LET: Kunčický pohár 31.5. v 11 h. - hřiště Letohrad-Kunčice

Soutěž mladých hasičů v požárním útoku a dětský den - 1.6. ve 13 h. - hřiště na Kunčicích

Poděkování

Ve sbírce na bohoslovce 13.4. se vybralo 12.831 Kč. Sbírkou na opravu orlického kostela 20.4. vynesla 21.791 Kč. Děkujeme všem dárcům. Děkujeme všem, kteří uklízeli po opravě orlický kostel.

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ FR 16. DUBNA

- Orlický kostel potřebuje uklidit. 13. května bude namontováno ozvučení. Plochu před severním vchodem vydláždíme pískovcem. Firma, která opravovala kostel, dokončí zbylé drobné opravy.

Pan Pavel Tacl nechal vyrobit prototyp lavice. Vyberáme firmu, která by lavice vyrobila. Sbírkou na lavice budou pokračovat.

- Pan farář informoval FR o dopisu panu biskupovi. Za vikariátní kněze jej prosí o pomoc proti byrokracii. Zatímco provozatelé živých kulturních památek (např. budov parlamentu, senátu, divadel, galerií) si uhájí úpravy tak, aby tyto prostory mohly sloužit jejich vlastnímu provozu, v kostelích nám Památkový ústav vnucuje režim jako u expozic na zámcích nebo ve skanzenech a nebere ohled na naše potřeby a finanční možnosti. Křesťané za posledních 60 let nemalým přínosem přispěli k zachování památek. Tato skutečnost se nikde nezmiňuje.

- Kaple na kopečku je v havarijním stavu. Budeme znovu jednat s představiteli města a Památkovým úřadem.

- Prosíme o pomoc s úklidem na Kopečku v sobotu 10. května.

- V sobotu před svatodušními svátky bude v letohradském kostele svatodušní vigilie.

- Pout' do Libice: domluvíme dopravu se sousedními farnostmi na pout' k sv. Vojtěchovi.

- Křesťanský pohřeb je důležitou slavností. Smuteční oznámení, průběh pohřbu, zpěvy a ostatní zvyky mají být srozumitelné. Nabídneme určitou osvětu.

- Doplníme oblečení pro ministranty.

- Příští farní rada se sejde 21.5. v 19 hod.

zapsala Jana Skalická

Život Boží křtem přijala

20.4. Ondřej Faltejsek

Ke vzkříšení jsme provodili

4.4. JUDr. Karla Kalivodu 91 let
12.4. Marii Applovou 54 let
18.4. Jana Malého 93 let

Letohradský sbor církve československé evangelické spolu s Českou křesťanskou akademií v Letohradě pořádají ve středu 14. května v 18.30 h. v evangelickém kostele v Letohradě **uvedení do knihy „Pozvání k Večeři Páně“** autorem Václavem Vackem, letohradským farářem.

Děkujeme Bernardu Martenovi, švýcarskému faráři a misionáři v Mexiku a Česku, za příjemnou přednášku. Vysvětloval nakolik jsou rituály různých kultur „předmlouvou“ ke křesťanství nebo stojí proti němu.

ČERVEN BUDE PATŘIT TRADIČNĚ MHF

Stalo se již tradicí, že začátek června patří v Letohradě a v okolí Mezinárodnímu hudebnímu festivalu. Letošní 19. ročník nabízí celkem šest festivalových koncertů.

Hlavním lákadlem jistě bude především provedení opery Nabucco od G. Verdiho, které se uskuteční v sobotu 7. června 2008 od 20 hodin na zámecké terase v Letohradě. Představí se sólisté, sbor a orchestr Divadla F. X. Šaldy z Liberce. Provedení bude ozvučeno a po loňských zkušenostech s rozmary počasí bude letos zastřešeno pódium. V rámci oslav města bude na toto představení vstup zdarma. Při tomto a také při dalších festivalových koncertech se uskuteční stejně jako v loňském roce sbírka na opravu varhan v letohradském kostele sv. Václava.

Z dalších zajímavých koncertů je třeba upozornit na koncert Kociánova kvarteta a italského varhaníka A. Castalda (6. 6. 2008 v kostele Nanebevzetí P. Marie v Letohradě - Orlici), varhanní koncert R. Muhra (8. 6. 2008 v evangelickém kostele v Horní Čermné), koncerty italského varhaníka C. Tunesi (13. 6. 2008 v kostele v Jablonném nad Orlicí - společně s Podorlickým dětským pěveckým sborem a 14. 6. 2008 v kostele v Dolní Dobrouči - zde společně s pěveckým sborem Familia Cantorum - zazní např. Missa brevis od J. Pavlici) nebo závěrečný koncert festivalu, kde vystoupí jeden z nejlepších dětských sborů světa současnosti - Královéhradecký dětský sbor Jitro (15.6. 2008 kostel sv. Václava v Letohradě).

Bližší informace naleznete na www.mhf.letohrad.cz a v příštím vydání tohoto periodika.

František Vaníček

ORLICKÝ KOSTEL

Těšíme se do orlického kostela. Čekáme jen na teplejší počasí, ještě je třeba, aby kostel vyschl, ale hlavně čekáme na zhotovení nových lavic. Staré lavice sloužily tři sta let. Nové by měly vydržet mnohem déle. Záleží nám na tom, aby byly pohodlné a pěkné. Sháníme firmu, která je vyrobí. Původně jsme zvažovali, zda pořídíme židle nebo lavice. Rozhodli jsme se pro lavice, jsou stabilnější a pevnější. Slušná židle není laciná. Lavice 210 cm dlouhá bude podle první nabídky stát 20.000 Kč (pochopitelně sháníme nabídky od dalších firem). Do lavic se má vejít 200 lidí. Což obnáší milion Kč. Ani původní lavice ve své době nebyly lacinou záležitostí.

Nové lavice bude možné sestavovat do různých uskupení. Na bohoslužby budou rozeštaveny kolem oltáře, na koncert nebo náboženské divadlo, jako v hledišti divadla.

Svým zlatým chvostem se bažant něžně dotkl fialky vzkvetlé.

Óme Šušiki

AKCE V CENTRU POD STŘECHOU

Komunikační bezplenková výchova k čisťotě od nejranějšího dětství, beseda s L. Suchomelovou. Metoda používaná na celém světě, slouží také k posílení komunikace mezi matkou a miminkem.
21.5. od 16.30 hod.

PNEUMOKOKOVÁ ONEMOCNĚNÍ, přednáška MUDr. L. Stejskalové. Pneumokok může vyvolat nebezpečná onemocnění zvláště kojenců a malých dětí.
22.5. od 17 h.

„V PASTI A STÁLE V PASTI“ Promítání skvělého dokumentu z festivalu Jeden svět. Režie Helena Třeštíková. Dlouhodobě zaznamenávaný příběh drogově závislé.
Pondělí 5.5. od 17 h.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Street v centru Pod střechou Taušlova 714, Letohrad, tel.: 465 622 201, 731 402 336
www.uo.caritas.cz
Pondělí 14 – 20 h.
Úterý 14 – 20 h.
Středa individuální schůzky
Čtvrtek 14 – 20 h.
Pátek 14 – 18 h.

Tel.: 731 402 336, 465 622 201
e-mail podstrechou@seznam.cz
www.uo.caritas.cz

PODĚKOVÁNÍ

Pracovníci Občanské poradny Ústí nad Orlicí, Poličky a ředitel oblastní charity Bc. Štefan Čanda požádali pana faráře Mgr. Václava Vacaka o konzultaci, jak jednat s lidmi, kteří se chtějí rozvádět. Pan farář mluvil o problematice rozvodů nejen z duchovního, morálního a lidského. Připustil, že jsou i situace, kdy rozvod může být nejlepší řešení (např. v případě domácího násilí). Vysvětlil nám, jak jednat s lidmi, kteří se chtějí rozvádět – nepřemlouvat je, nabídnout jim různé možnosti řešení (manželská poradna, psycholog atd.) Měli jsme velký prostor pro dotazy a diskusi.

Pan farář přednášel srozumitelným způsobem a vše dokázal vysvětlit na příkladech z praxe.

Velmi mu touto cestou děkujeme za jeho ochotu a drahocenný čas, které nám věnoval. Jsme velmi rádi, že jsme mohli slyšet jeho názory na problematiku rozvodů.

Věříme, že touto besedou rozhodně naše spolupráce s panem farářem neskončila. V budoucnu zajisté využijeme možnosti být obohaceni o nové vědomosti a různé pohledy na stejné věci.

*Za Oblastní charitu Ústí nad Orlicí
Jan Škarka*

DOPISY ČTENÁŘŮ

PODKARPATSKÁ PROPAST

Představte si, že jste celý váš dosavadní život prožili na jednom místě, v jednom údolí, jehož příkré svahy tvoří hranice vašeho světa. Představte si, že podstatnou část svého bytí strávíte mezi čtyřmi šedavými stěnami, ven se dostanete výjimečně. Den co den vás budí brzy ráno, abyste mohli být nakrmeni nevyžívou a nepřítelš vábně vypadající kaší, ale vy už vzhled ani chuť nevnímáte, nic jiného vám totiž nezbyvá, protože vaše tělo po jídle stále zoufale volá. Zbytek dne strávíte ve strohých místnostech. Sedíte tu den co den se stále stejnými tvářemi. Frustrující stereotyp a pro nás nepředstavitelné životní podmínky by každého „normálního“ člověka brzy dostaly na pokraj duševních sil...

Podkarpatská Rus byla odjakživa nestálé území. Kdysi tu dokonce po dvě desetiletí vláda i československá vlajka. Po druhé světové válce se jí obětavě ujal Rus, který stihl za půl století své vlády napáchat obrovské hospodářské škody. Dnes se většina východní Evropy, včetně Ukrajiny, kde se zmiňova-

školy, pan Jan Čanda. Jezdí sem každý čtvrtý rok s dobrovolníky a snaží se zlepšit podmínky dětí a jejich život.

Matěj Procházka 8.B

V pondělí 7.4. jsme měli pozvaného do rodinné výchovy pana Jana Čandu, který se věnuje pomoci dětem v dětském domově na Ukrajině. Vyprávěl moc zajímavě nezapomenutelné a současně ohybné zážitky a zkušenosti. Děti jsou tam v hrozném stavu, celý den jsou uzavřeny v pokoji a nemají se šanci nic naučit, příliš nemluví a kvůli křivici z nevyživného jídla ani nechodí, jen se posunují rukama. Jsou spolu zdravé děti a postižené, ale všichni mají stejnou diagnózu jako těžce retardovaní, protože to je pro personál jednodušší. Pan ředitel je podvodník, který jim kraje dovezenou humanitární pomoc a rozprodává ji, ale má v okolí takovou moc, že si na něj nikdo netroufne. Zbral taky pro své kanceláře přízemí z evropských peněz upravené bezbariérově, protože to nikdo nekontroluje.

Navíc žít s dalšími 180 dětmi a nemít ani vlastní skříňku je určitě deprimující. Stejně jako vstávat v pět, kvůli střídání personálu, i když pak prosedí celý den a jen se dívají do zdi.

Foto: Jan Čanda

né místo nachází, topí v bídě a chudobě. Není tomu tak dávno, co sovětská bezohledost způsobila další katastrofu. Katastrofu, jejichž následky se krutě projevují dodnes...

Dětské domovy jsou po celém světě. Jsou zřizovány pro děti, které nějakým způsobem přišly o rodiče. Tyto děti jsou tím značně znevýhodněny, jelikož se péče vychovatelek nemůže díky počtu dětí v domovech soustředit tolik na jednotlivce. Osudy těchto dětí nám připadají smutné a bezesporu jsou, avšak co když se takový dětský domov nachází ve východoevropské rozvojové zemi? Co když je v něm 180 zdravých i různě postižených svěřenců ve věku 3 - 45 let proti pouhým sedmi nevzdělaným zaměstnancům?

A právě o takovémto domově, kterému se snaží pomoci studentské občanské sdružení Bodaj, nám přišel vyprávět bývalý žák naší

Přednáška s prezentací fotek, které nám ukázaly jak špatně na tom děti jsou a co se za pomoci studentů změnilo k lepšímu, se nám moc líbila. Určitě jsme si uvědomili, že není všude jako u nás.

*David Halbrštát, Matěj Grund,
Sára Leierová*

Mohu potvrdit zaujetí žáků a ráda bych znovu i touto cestou poděkovala Honzovi Čandovi za zprostředkování této zkušenosti a pomoci. Žáci kladli bezvadné otázky, ptali se na souvislost postižených s katastrofou v Černo-bylu, na jazykovou bariéru, sami navrhovali řešení a divili se, jak je nesnadné každé zlepšení prosadit. O to víc patří obdiv a dík těm, kdo se o to i „za nás“ snaží.

Lenka Venclová, učitelka ZŠ Komenského

NÁŠ ROZHOVOR

Marie Kylarová (1931) z Kunčic

Narodila jsem se jako Valentová na Orlicích v továrních domkách. Tatínek pocházel z Místrovic z pěti dětí, a protože jim brzo zemřel tatínek, musel se jako nejstarší začít starat o celou rodinu, tak chodil na Orlice do Wiessovy továrny. Hodně lidí si v továrně pomohlo - dostali práci, byt a měli stálý, i když skromný, příjem.

Tatínek přežil v první válce na maďarsko-ruské hranici průstřel plic, a když pak chodili a dobýjeli raněné, tak ho jeden ještě propíchnul bodákem. Tatínek do smrti říkal, že by ho poznal, protože se mu díval do očí. V Rusku v lazaretu ho vyléčili, léčil ho tam český doktor, a dokonce se pak jednou setkali a on nechtěl věřit, že to tatínek přežil. Jako těžký válečný invalida si pak mohl zřídit trafikku, a při tom si za pomoci sourozenců postavil malý domek na Orlicích, který v přízemí upravil na prodejnu smíšeného zboží. Tatínek byl dvakrát ženatý. Se svou první manželkou měl 4 syny - Vaška, Bohouše, Jarku a Pepika. Když zemřela, byly nejmladšímu 3 roky. Tatínek se brzy oženil s její sestrou, které ve válce padl chlapec - ona se tak svým způsobem obětovala a vzala si svého švagra - vdovce. Spolu pak měli tři dcery, Růžu, mě, Helu a syna Zdeňka, takže se měli co starat o osm dětí. Ráno jsme se museli mýt studenou vodou do půli těla, což se nám nechtělo, a jak to šlo, snažili jsme se tomu vyhnout. V zimě jsme museli sníst ráno misticčku kyseleho zelí, které nám tatínek někdy polil smetanou. Každý ze starších bratrů měl

na starosti jednoho z nás mladších. Rádi jsme se ale měli všichni stejně, naše dětství bylo moc hezký. Já jsem byla přidělena nejmladšímu z bratrů, Pepovi. Byl pro každou legraci a podle toho mě „vychoval“ a všude mě tahal s sebou, doma šla dokonce řeč, že jsem měla být kluk. Tatínek byl přísný, ale hodný, ten nám dopřál a na nikoho nebyl zlý. Když jsme byli malí, večer nám zpíval u postele takový starý a dlouhý písničky. A když jsme byli větší, tak zase večer předčítal knihu a my s maminkou u toho háčkovaly, pletly nebo malovaly. Rodina byla pohromadě a mamince i tatínkovi byla rodina vším... Když mi byly asi dva roky, šli přes vesnici vojáci, což byla ohromná událost. Parta kluků šla za nimi a Pepa šel takhle se mnou na ramenou až do Verměřovic. Jindy zase šel s klukama k řece a mě nechali někde u vody bez dozoru, až jsem polykala andělíčky. Pak s bratrancem zatopili u tety v domkách v kamnech a tam mi sušili oblečení. A když přišla teta z práce, divila se, proč topí, kdy je venku tak horko a oni se zas vymlouvali, že jim byla zima... Takových příhod byla fůra...

Tatínek musel shánět do krámku zboží, tak objížděl na kole různá místa, kde si zamlouval lacinější zboží. Vždycky vzal některého z nás s sebou a jezdili jsme do Nekoře zamlouvat třešně, do Doudleb pro zimní jablka a hrušky, do podhorských vesniček, k Libchavám, atd. Tatínek byl pevná, silná a charakterní osobnost, měl nás moc rád a jak mohl, pomáhal i potřebným, protože sám prožil těžký život. Nikdy si nenaříkal, jen občas řekl, že nejtěžší je dívat se do hrobu manželky a dětí...

Maminka byla velmi milá a obětavá jak ke starším, nevlastním dětem, tak úplně stejně k nám. U každé práce si zpívala, byla skromná a laskavá. Měla spoustu práce, tak jí chodila pomáhat tatínkova svobodná sestřenice. Když starší sestra začala chodit do školy, tak bráchrové, kteří už chodili do měšťanky, mě ráno brali s sebou do útulny, to bylo něco na způsob dnešní školky, kde se o nás staraly řádové sestry. Pak bráchrové odešli do světa, a i když to byla pro rodiče úleva, nám se stýskalo. I nám, mladším, nastala školní léta, nejprve do školy na Orlicích, pak do Kyšperka. Po měšťance jsem začala chodit do Žamberka do rodinky. Nejvíce mě bavila čeština, dějepis, kreslení, vyšívání a šití, kreslení návrhů na různé věci. Když jsem dokončila druhý ročník, vážně onemocněla švagrová v Liberci, takže potřebovali pomoc. Měli s Bohoušem tři kluky ve věku 4, 2 a 0,5 let. Tak padl los na mě, že jim s nimi pomohu. Na praní, žehlení a úklid k nim denně chodila jedna žena. Já jsem se starala o děti. Brzy jsme si na sebe zvykli a pod dohledem švagrové jsme to zvládli. I když se pak uzdravila, chtěli, ať tam

ještě zůstanu, tak jsem s dětmi chodila denně s kočárem na procházky, často do ZOO, která byla blízko - bratr tam měl krámk a nás už tam znali, a nechtěli po nás ani vstupné, protože věděli, že si tam jdeme hrát na písek. Mně se stýskalo po domově, ale domů jsem často nemohla, protože to bylo daleko. Asi po 10 měsících naši už chtěli, ať přijedu domů nastálo. Doma jsem se pak rozmýšlela, kam půjdu do zaměstnání. Moc jsem si přála malovat na sklo nebo porcelán, ale maminka mě nechtěla pustit do světa. Tak jsem si sehnala práci vyšivačky u paní Jirčikové v Jablonném, která měla domácí dílnu. To mě moc bavilo a dělala jsem tam tři roky.

Všichni čtyři bratři si z 2. války přinesli následky na zdraví. Bratr Václav se narodil v r. 1915 a jako kluk šel do Emauz do kláštera. Za války udělali Němci v klášteře velkou razii a vše zlikvidovali. Bratr byl v České Třebové u výslechu, ale samozřejmě nic nevěděl. Pak nám někdo vyřizoval, že Věna leží zmlácený v Dobrouči v příkopě. Tak tatínek vzal kolo a jel pro něj. Když se uzdravil, šel se učit k Vychytilom na truhláře. Seznámil se se slečnou Říhovou z Kyšperka a vzali se. Její rodiče tomu nepřáli, protože oni byli něco a my byli takový obyčejný lidi. Měli chlapečka, který zemřel, a po válce se odstěhovali do Sudet, do Benešova nad Ploučnicí, kde Věna dělala mistra v textilce. Za války byl nasazený ve Francii, kde dolovali stříbro. Pak měl celý život ekzém. A ke konci války byl ještě v Drážďanech, kde přežil ty velké nálety. Zemřel v r. 1983.

Bohouš (1917) chtěl jít na učitele, ale protože naši si nemohli školu dovolit, vyučil se prodávčem. Po válce šel s manželkou také do pohraničí, do Liberce, kam šlo spousta lidí, kteří se nemohli jinde uchytit. Bratr vyprávěl, že nejhezčí vilové čtvrti obsadili policajti, a že často ty německé majetky vydrancovali. Bratr měl v Liberci prodejnu. Za války byl také nasazen v Německu, ale přežil to celkem bez úhony. Zato v 50. letech šel do Jáchymova. Jeho manželka zůstala se třemi kluky sama, musela se vystěhovat z bytu, tak náš tatínek jí kolikrát poslal nějaké peníze. Kluci museli ty nejchoulostivější pubertální léta žít bez táty. Bohouš komunisty hrozně nenáviděl a veřejně je pomlouval nebo si z nich dělal legraci. Jarka s Pepikem byli nasazení zároveň v Plochingenu v lágru. Pepik dělal v továrně se stříelným prachem, Jarka dělal ve Stuttgartu na nádraží. Protože měli hlad, jednou se tam s klukama domluvili, že na nádraží ukradnou nějaký kufr. Tak sebrali kufr, Jarku chytli a zavřeli. Aby nezůstalo jen u toho, tak kluci u sebe měli foťák, a to bylo za války hodnoceno jako vlastizrada nebo špionáž. Jarka byl asi ve třech věznicích, dvakrát se pokusil o útěk a nakonec ho popravili gilotinou -

vlastně za nic. Leží až u francouzských hranic. Jarka nám psal takové zprávičky - pořád doufal, že se zachrání, protože už slyšeli frontu. Pepik nám o tom vypravoval, protože ho mohl občas navštívit. Po převratě naši stále poslouchali rádio, kde celé dny hlásili jména našich lidí, kteří se vrací domů z front nebo z věznic a táborů. Stále jsme čekali, až se ozve Jarkovo jméno, ale neozvalo se...

Pepik si v Německu namluvil slečnu Růžu z Moravy a čekali spolu dítě. Tak holku pustili domů a Pepik se dvěma kamarády utekl v r. 1944 z pracovního tábora přes Dunaj, který byl tehdy zamrzlý. Hodně riskovali, protože led byl tenký, ale podařilo se jim to, a Němci, kteří je pronásledovali, už si na led netroufli. Pepik přišel domů a musel se skrývat v Jablonáku na jedné pasece. Tatínek měl domluvený s hajným z Bredůvky, že tam bude chodit kopat pařezy, aby mu byl nablízku. Pepikovo dítě se mělo narodit v květnu, tak jsem s ním jela na Moravu žádat o ruku. Nezapomenu na cestu přes Brno, to bylo jako když se jede frontou – rozbombardované budovy, převrácené tanky, rozbité cesty... Do vesnice jsme šli 20 km pěšky, už nás tam čekali, a po svatbě nás zavezli s vozem a krávami na nádraží a jeli jsme domů. Pepik se pak s rodinou přestěhoval do Liberce a já s nimi, abych jim tam byla k ruce.

Když za mnou Karel chodil, to jsme zažili legrace. Chodil k nám podle trati, sestry samozřejmě vykukovaly víc než já, a jak viděly klobouk, už hlásily: „Aha, klobouk už jde!“ Nebo jsme všichni sourozenci a Karel hrál na schovávanou a jednou si otevřel poklop do sklepa a on vlezl po schodech dolů, ale netušil, že dole je voda. Chodili jsme na tancovačky, to mě moc bavilo. Já měla víc nápadníků a jednoho jsem se nemohla zbavit. On byl z Jablonného a psal mně dopisy: „Vážená slečno Máničko, dovoluji si vám poslat dopis, když dovolíte, dovolil bych si přijet na návštěvu...“ já mu samosebou nic nedovolila, ale on stejně přijel, posílal mi čokolády a bylo moc těžký a trapný se ho zbavit. V r. 1951 jsem se za Karla vdala a hned jsme dostali v Lanškrouně byt v podniku „Potraviny“, kde manžel pracoval jako úředník, a po absolvování ekonomické školy ve Svitavách dělal zástupce vedoucího.

Ještě než jsme se stěhovali, zemřel bratr Pepa na rakovinu. Rozloučila jsem se s ním už na mé svatbě. Pamatuji, jak tam pozoroval západ slunce a říkal, že mu je líto, že už to nevidí... Bratr Bohouš, u které-

Foto: Radim Kalecký

ho jsem byla v Liberci, už byl z politických důvodů v Jáchymově a ještě mě navštívili čtyři estébáci a vyzvídali, zda jsem předávala nějaké dopisy. To bylo v rámci mého zaměstnání vyšivačky – zaměstnavatel měl hodně zákazníků, pro něž jsme vyráběli paramenty

apod., a jimž jsem předala asi dva dopisy. No a když k nám přišli čtyři chlapi v hnědých koženáčích, to byl silný zážitek...

V novém bytě to bylo celkem pěkné. První tři děti jsme měli tři roky po sobě, čtvrtá pak za čtyři roky a poslední po šesti letech. Bylo to náročné, hlavně první tři děti, ale zase byla výhoda, že jsme bydleli v podniku, kde bylo několik kanceláří, a když jsem potřebovala pohlídat, vždycky přišla některá z děvčat v kanceláři. A do poradny se mnou také manžel jednu nebo dvě uvolnil, což se líbilo jim i mně. Než jsme měli děti, prodávala jsem u Urbanů v obchodě. A po dětech jsem si ještě dodělávala školení na prodavačku v Chocni a na vedoucí prodejny v Pardubicích.

Bratr Zdeněk a sestra Hela měli velkou lásku k divadlu. Zdeněk byl dobrý organizátor. Kdykoli jsme k Valentom přijeli s dětmi, už měl plán, co budeme dělat. Nikdy jsme nesešli, ale vždy jsme hráli hry nebo šli na výlet.

V Lanškrouně jsme měli dost přátel, ale pár lidí nám také nepřálo, protože jsme chodili do kostela. Pozvali nás na úřad a tam nás přemlouvali, ať děti odhlásíme z náboženství, ale my jsme je neodhlásili. Některé naše děti s tím proto měly trable a zažily různé nespravedlnosti.

Můj tatínek byl komunista, nebylo možné mu vysvětlit, co se děje, že zabíjejí lidi. Sestra Růža byla několikrát vyhozena kvůli náboženství ze zaměstnání. Ne, tatínek to neslyšel, Rusové mu prostě za války zachránili život, zažil jejich obětavou péči v lazaretě, a on na ně nedal dopustit. Po válce tady chodili za tatínkem dva a hustili do něj politiku, takže ho hrozně zpracovávali. On by býval přál chudým, aby se měli líp, a z toho ta jeho komunistická víra pramenila. Nakonec ale vše prohlédl a v sedmdesátých letech vrátil stranickou legitimaci i s patřičným komentářem.

Na Kunčice jsme se z Lanškrouna vrátili v r. 1977. Když jsme bydleli v Lanškrouně, prodávala jsem v obchodě s textilem, celý den mezi čtyřmi stěnami. Takže jak jsem mohla, šla jsem do lesa a les se stal mou vášní. Tatínek říkával, že příroda je ten nejlepší lék na světě, že i jemu pomohla z válečných zranění. Jako děti jsme chodily s rodiči každou neděli do lesa. V Ráji u Dušků jsme se stavovali na třešních nebo na podmáslí, a když jel pan Dušek do města, tak se zase stavoval u nás pro doutník. Jednou jsme zažili

v lese bouřku, tak mě tam tatínek nechal na noc - pod takovou tlustou duchnou, jakou měli Duškovi, jsem v životě nespala. A tak já les miluju - každá travička, každý strom, každý výhled je pro mě ohromný dar - to vždycky prožívám naplno... /M

Bránou léčebny vcházíme stromořadím vzrostlých stromů do rozkvetlého parku. Je začátek máje a příroda rozmarně vytahuje z šatníku všechny odstíny zelené. Očima hledím ty hedvábné větve modřinů a břiz, svítících kaštanů, rozkvetlých třešní a vonících šefříků. Duše mi zpívá při pohledu do té jarní záplavy. Jen kdyby tělo nebolelo...

Manžel mi nese zavazadla a čeká než mě ubytují na pokoji. Je přede mnou pár týdnů rehabilitace i soužití s jinými pacienty. Na pokoji se ještě uklízí, a tak čekáme a špitáme si poslední informační záležitosti ohledně provozu domácnosti. Víím, že to zvládne, jako již tolikrát. A je pravdou, že pestré důsledky společně praného spodního prádla, ponožek a ručníků v jedné náplni pračky – již dávno tak neprožívám...

V pokoji sedí na posteli paní, podává mi ruku a říká: „Já jsem Marie.“ Dívám se jí do očí a tváře a vidím znovu ty hedvábné něžné vršky mladých modřinů... A víím, že bude dobře. A bylo. Krásné týdny s čistým člověkem. Ač noci často bezesné a v bolestech. Ale byl čas povídat a naslouchat. I o tom, že dobré partnerské vztahy nejsou zadarmo a co to někdy stojí slz, vůle a sebezapření, a že život nebývá jednoduchý; zvláště, když přijde nemoc... Někdo díky bolesti vyrostl k opravdové lidskosti. Marie je takovým člověkem. Zdánlivě obyčejná žena. Dvacet let uklízí ve školce. Její manžel pracuje v zemědělském družstvu, rozváží dobytek. Mají spolu dva dospělé syny a krásný vztah. Neobyčejně krásný. V léčebně „slavila“ padesátku. Manžel jí mohl na pár hodin odvést domů. Měl pro ni přichystáno překvapení – dárek. Vrátila se nadšená – koupil jí zahradní houpačku, a tak jí mohla hned vyzkoušet (měla takové své přání již spoustu let). Ale největší překvapení zažila, když přišla do spíže. Znáte-li ty venkovské spíže? Velké komory vyrovnané nepřeberným množstvím věcí hodících se i nehodících, kompotů starších a ještě starších, harampádi od shora až dolů...

Akce bilení a úklid ve spíži se často v domácnosti odkládá na neurčito a vyžaduje i notnou dávku odvahy, pracovního úsilí a času.

Marie zažila šok, jak říkala. „Holky, celá místnost byla vzorně uklizená, vybilená. Na policích nově voskové papíry. No prostě, jako z cukru. To byl manželův dárek k mým narozeninám, abych to prý nemusela dělat...“ Až jsme ztichly, každá žijeme v manželství hodně přes dvacet let...

„Tedy, Marie, tomu se říká láska v Čechách, ne?“ smějí se potutelně. „Co bylo víc – houpačka nebo špajzka?“ - „Ta špajzka,“ říká Marie po chvíli tiše na posteli a bere si léky na noc. „A zhasni – jsme tady přece na léčení, ne na rekreaci! Tak co pořád meleš?“ dodává přísným hlasem. „V deset je večerka!“

Tiše poslechnu a s úctou k slyšenému si sliibuji, že vám o tom vyznání lásky jednou napíši. Pěkné dny.

Jana Flídrová

RODINA

TRÉMO Z KOLA VEN!

Desetiletá Janička stojí před tabulí s červenými tvářemi a slzami v očích. Přestože se večera celé odpoledne učila a večer mamince naučenou látku bez chyb odříkala, při zkoušení ve škole opět selhala. Janička je prostě trémistka.

Děvčátko nemá problémy s učením, ale když má své znalosti prezentovat ve škole, propadne úzkosti a panice. Její tréma se navíc zhoršuje s každým dalším neúspěchem. A ona by přitom tolik chtěla uspět!

Trému způsobuje touha po bezchybném výkonu a současně obavy ze selhání. Nelze ji však chápat jen negativně. Mírná tréma člověka stimuluje, aktivizuje a lze ji přirovnat k předstartovnímu stavu, který zvyšuje následující výkon. Problém představuje až silnější tréma, obvykle doprovázená vnitřním zmatkem, myšlenkovými bloky, případně i přechodnými výpadky paměti. Takto silná tréma výkon žáka zhoršuje a může vést až k jeho selhání. Zpravidla před tabulí čili před zraků ostatních. O to je pak celá situace horší. U dítěte se objevuje „tréma z trémy“.

To potvrzuje i maminka Janičky. „U Jany už nastoupil strach z trémy. Bojí se, že zase zrudne a nebude schopná slova, že se jí spolužáci budou kvůli tomu smát. Bohužel jsme před dvěma lety měli i smůlu na paní učitelku. Neodhadla správně situaci a Janu před třídou ještě ponížila, když na její rozpaky ostatní děti v legraci upozorňovala. Teď už máme větší štěstí, nová třídní učitelka je skvělá a Janu povzbuzuje, dokonce navrhla i zkoušení mimo třídu, u sebe v kabinetě. Občasným výstupům před větším množstvím dětí se ale Janička úplně vyhnout nemůže, což se zatím stále ještě neobejde bez trémy, stresu a zmatkovaní při ústním zkoušení.“ Dá se říct, že Janička má štěstí v neštěstí. Rodiče i nová paní učitelka na její problém zareagovali správně. V některých případech ale rodiče a učitelé situaci nadále zhoršují, přestože dítě má k úzkostnému jednání sklony.

Přijměte dítě jaké je

Podle psychologa profesora Jana Vymětala je tréma často dána výchovou a hodnotovou orientací rodičů, kterou na dítě přenáší. Výraznější trémistka a trémisté však svůj problém mohli tak trochu i zdědit. Větší předpoklady k ní mají psychicky labilnější, více se podceňující lidé. V některých případech ale může stát za trémou autoritativní jednání učitele či zkoušejícího, atmosféra

soutěže nebo vědomí dítěte, že je druzí posuzují a hodnotí. Významnou roli hraje snaha po dobrém výkonu, který je spojen se sebehodnocením a s hodnocením osob, na kterých dítěti záleží. Většinou se jedná o rodiče, ale často i o vrstevníky, ke kterým má citový vztah.

Profesor Vymětal k tomu uvádí: „Tréma obvykle souvisí se sebepejetím dítěte. Výborný výkon je podmínkou akceptování dítěte nejbližšími osobami. Průměrný výkon mívá za následek jeho kritiku, případně odmítnutí. Bezvýhradně přijetí rodiči přitom patří mezi základní vztahové potřeby dítěte.“ Dítě se nakonec s požadavky rodičů ztotožní – nic jiného mu totiž nezbyvá. Mezi jeho ideálním a reálným „já“ (tedy mezi tím, jaký výkon by si přálo podávat a jaký podává) je ale rozpor..

„Trémistka a trémisté bývají často děti s perfekcionistickými rysy. Chtějí být dokonalé, k sobě jsou náročné, přehnaně svědomité a se silným smyslem pro povinnost. Je-li tréma opravdu výrazná, patří tyto citižadostivé nešťastnice a nešťastníci, obávající se selhání, do péče psychologů. Silná tréma snižuje kvalitu života jedince a ohrožuje jeho další osobnostní vývoj i zdraví,“ uvádí profesor Vymětal.

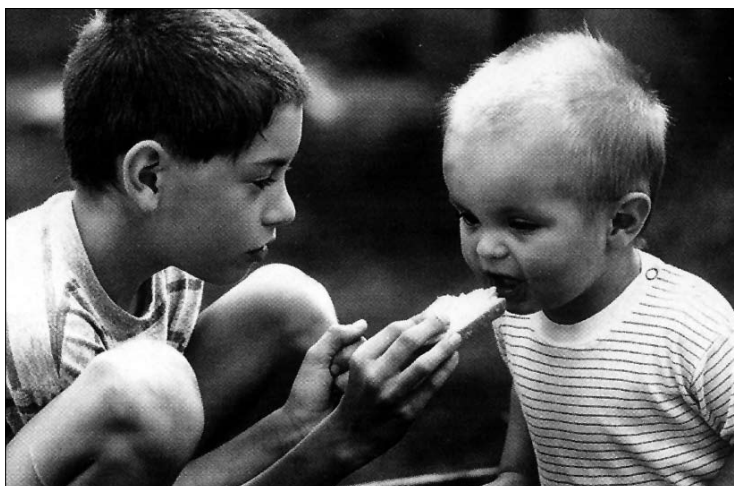

Foto: Tomáš Morkes

Výkon není vše

Jak lze dítěti trpícímu trémou pomoci? Především je třeba přestat je tlačit k výkonu. Život není sportovní klání a tajemství spokojenosti nespočívá v dokonalosti a jedničkách v zákovské knížce. Trémistu nebo trémistku je potřeba častěji chválit a povzbuzovat, i když zrovna nepodává naprosto bezchybné výkony. Dítě pak bude spokojenější i samo se sebou a snáze se zbaví strachu ze selhání. A důležité upozornění a jedna informace na závěr: Pokud dítěti chceme jeho trému „vzít“, musíme mu za ni něco nabídnout a jeho život obohatit tak, aby bylo šťastnější. Jestliže v dítěti jeho vysoké požadavky na sebe a strach ze selhání nepěstujeme, obvykle samy časem odcházejí.

Děti a my 6/2007

CHVÁLA STARÝCH VĚCÍ

Mluví se a píše o globalizaci a často se v ní vidí příčina všech možných potíží ve společnosti. Možná že je to tak, ale globalizace nezačala včera, ale nejméně před sto padesátí lety. Nevěříte? Já si to uvědomila, když jsem letos v létě uklízela ve svém bytě po malířích.

Když jsem tak při otevřených oknech všechno možné utírala, vyčistila jsem i starý šlapací šicí stroj značky Singer a uvědomila jsem si jeho krásu i exotický původ. V polovině devatenáctého století ho přivezli lodí až z Ameriky, a sotva deset let předtím byl vynalezen. Byla to žhavá novinka, doslova převrat pro krejčí a švadleny a vlastně pro celý – dnešními slovy řečeno – oděvní průmysl.

Moje prababička dostala šicí stroj jako svatební dar již před bitvou s Prusáky u Hradce Králové. Až do té doby šila se svojí matkou korzety ručně. V každém korzetu bylo všito čtrnáct kostic a háčků ke stahování pasu bylo nepočítaně. Všechno se to přišívalo a prošívalo ručně, jen náprstek se používal. Dovezení šicího stroje z Ameriky sotva deset let po jeho objevu bylo prvním zázrakem tehdejší globalizace.

Když jsem si to uvědomila, prohlížela jsem si starý šicí stroj s jiným zaujetím. Černý „trup“ stroje je ozdoben zlatým profilem stylizovaně sfingy, kolečko chránící otvor, kam se kape olej, je pokryto ornamenty, takže bych si ho klidně mohla pověsit na řetízek a dát na krk jako ozdabu k večerním šatům. I další součástky stroje, jakými jsou šlapadlo nebo kolíček na stanovení délky stehu jsou ozdobeny. A přitom byl mechanismus tak jednoduchý, že stačilo nasadit řemen, synchronizovat pohyb šlapadla a začít šít. V dřevěném šuplíčku jsem našla nejen náhradní člunek, ale i švabachem, ale v češtině psané povídání.

Šlapací šicí stroje se začaly sériově vyrábět v Chicagu, či Pittsburghu někdy v polovině 19. století a za pár let se dovážely do Evropy v podpalubích lodí. Zasáhlo to zcela určitě do života nejen mých předků, ale i staniců dalších. Pozitivně i negativně. Zvýšilo to produktivitu práce švadlen a krejčích, zlevnilo šaty, ale asi tím také přišla řada lidí o práci. Nevím, co tomu říkala prababička Svatošová, vím jen, že stroj používala.

Za dalších pár let se šicí stroje již nedovážely, ale vyráběly pod stejnou značkou přímo v Evropě. Výroba i kapitál se tedy přesunovaly z kontinentu na kontinent, podobně jako v současnosti. Byl to pokrok, nebo hrozba? V každém případě tu první fázi globalizace naši pradědové a prababičky přežili. Je tedy ta dnešní fáze globalizace jenom a jenom hrozbou?

Jiřina Šiklová

DO RAKVE CHCI PYŽAMO

Rozhovor redaktorky MF DNES

Krystyny Wanatowiczové s Ivanem Medkem

Jak dnes trávíte dny?

Jsem na vozíku, ale nemám pocit, že bych byl nemocný. Jenom se nemůžu moc pohybovat, špatně dýchám a mám částečně ochrnutou pravou ruku. Prodělal jsem takové obvyklé věci jako embolie, mám těžké astma a beru kortikoidy, ale to jsou detaily, které bych nerad označoval jako nemoc, to je znak stáří.

Chodíte ještě ven?

Ne a nikdy už nepůjdu. Nesejdu ze schodů a výtah jede jen do mezipatra. Ale i kdybych se dostal na ulici, setkal bych se s něčím, co nechci. Se špatným vzduchem, randálem a psími hromádkami.

Ven nechodíte, ale o dění venku se prý hodně zajímáte.

Ano, pravidelně se dívám na všechny zprávy a druhý den si to přečtu v novinách. Poslouchám také většinu politických jednání z Poslanecké sněmovny a většina z nich mě trápí.

Co vás naposledy rozčililo?

Nejvíce mě rozčiluje zvláštní stav společnosti, ke kterému nemuselo dojít.

Co tím myslíte?

Jde o posunutí hodnot a kritérií. Před lety jsem hovořil s inteligentním mladým mužem z dobré rodiny. Byla ještě povinná vojenská služba a on říkal, že ho na vojnu nikdo nedostane. Povídám mu: pochopil bych to, kdybychom ještě žili v komunismu, ale u tebe je to něco jiného. Byl bys vůbec ochoten bránit tento stát? Odpověděl: K tomuto státu nemám žádný vztah. Žiju tady docela rád, ale nevim, proč bych se měl obětovat. A tady se podle mě něco změnilo, a to nejen v souvislosti s Mnichovem a komunistickým pučem v únoru 1948. Naše společnost je poznamenaná tím, že má krátkodobé perspektivy.

V jednom rozhovoru jste říkal, že Čechům chybí pocit ztotožnění se se svou zemí. To je ono?

Ano. Ten pocit musí ve společnosti vyrůstat, nejde nadiktovat... Byl přerušen v roce 1938 a předtím trval moc krátce. Dlouho jsme se rozdělovali na my a oni: Rakousko, nacisté, komunisté. Pocit sounáležitosti se zemí, který cítíte ve vyspělých demokraciích jako v Anglii nebo ve Francii, nemáme. Týká se to způsobu života, který je u nás příliš svázan s krátkodobými cíli a úspěchy. Vemte si, že životní úroveň se tady měří schopností nakupovat. Čím víc budeme nakupovat, tím budeme kvalitnější společností. Nedovedu si představit větší nesmysl! V těch kritériích nejsou obsaženy hodnoty, které tvoří společnost – šetrnost, solidarita, vědomí spolupodpovědnosti při výchově dětí a tak dále. Je přece důležité, co se děti naučí a ne co vydě-

lají. Lidé musí vědět, že krást není výhodné. Dokud to bude výhodné, je to nejlepší způsob, jak získat peníze.

A k tomuto stavu společnosti „bez hodnot“ podle vás nemuselo dojít?

Nemuselo, kdyby byla hned v roce 1990 zavedena přísná kritéria kvality a úspěchu. Aby nejdůležitější nebyly peníze. Jenže většina společnosti si řekla: je svoboda, začneme vydělávat. To je důležité, ale ne nejdůležitější.

Ale říkat lidem v roce 1990, že je sice svoboda, ale vlastně ne tak úplně, to by asi nepřijali.

Musela by být postavena velmi přísná právní kritéria, jakési právní ohrady, kam se smí

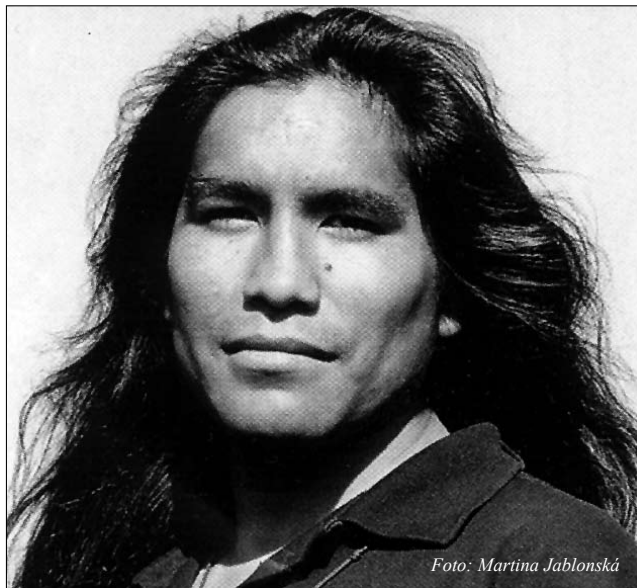

Foto: Martina Jablonská

a kam ne a ne za každou cenu vybudovat prosperující společnost. Ta je důležitá, nelze bez ní existovat, ale společnost, která ztrácí vinou zdůrazňování prosperity základní morální kritéria, je společnost, jež není postavena na pevných základech.

Řešil jste to někdy s politiky, kteří ta kritéria spolunastavovali?

Moc ne. My, kteří jsme přišli z exilu, jsme si řekli, že uspořádání společnosti a politika budoucnosti je věcí lidí, kteří žijí tady. Ale domnívali jsme se, že jsou zde přítomny určité kvality, s nimiž se musí počítat. Když jsme zjistili, že jich tolik není, bylo nám smutno.

Jak jste ale mohli očekávat, že společnost bude morálně na výši, když se tady od roku 1948 perzekvovali lidé z řad intelektuálů, vědců a duchovních, kteří se na tvorbě hodnot mají podílet?

V tom máte pravdu, ale přece jen určitá základní kritéria měla platit. Ale v prvních dnech po roce 1989 se řada lidí, zejména z církve, stáhla. A lidé tady začali mít fantazmagorickou představu, že když trpěli za komunismu, vědí o svobodě víc než ti na Západě. Ale ve skutečnosti tady opravdu trpělo jen pár lidí, ostatní byli pokofeni. Faktem je, že na konci 80. let to vypadalo, že jim to tady vyhovuje. Když jsem se vrátil z Rakouska, měl jsem dojem, že jsem se celou dobu mýlil. Myslel jsem si, že národ

chce změnu režimu, že se na ni těší. Ale pak jsem pořád slyšel: no jo, ale dřív jsme měli tohle a teď to nemáme. Vždyť mnozí lidé žádnou změnu režimu nepotřebovali! Kdyby bývalo trochu víc peněz a řídilo se to shora, jak si mnozí komunisté představovali, mnozí lidé by klidně spolkl, že nemohou studovat co chtějí, ale pojedou na dovolenou a vytvoří spotřební společnost.

Co vám na české společnosti po návratu z exilu ještě vadilo?

Máme v našich dějinách stále přítomný pocit nafoukanosti vůči světu, vůči sousedům. Když tady řeknu, že v Německu je lepší demokracie, lidé mě ukamenují. Vadí mi, že se u nás demokracie smrskla na politické strany. Bez nich se demokracie dělá těžko, ale když se má dělat jen s politickými stranami, je to katastrofa. Demokracie je především vztah mezi lidmi, vztah k zákonům. Když přijdete na policii v Německu, lidé se k vám chovají jako gentlemani, protože se to museli naučit. Měli hrůzu, že se jim nepodaří dostat se z pověsti nacistického státu.

Jenže u nás podobný strach nebyl.

Jistě, tady se nikomu nic nestalo. Vemte si takovou drobnost. Odposlouchávací zařízení v hotelu Savoy prý řídí bývalí pracovníci StB. Vedení hotelu je to jedno a lidem taky. Myslim, že tohle v demokratické společnosti nejde. Trvá dlouho, než se z té pokřivené minulosti vyhrabeme, ale zatím jsme stále jednou nohou v tom.

Přemýšlel jsem nedávno o situaci na ministerstvech, vysokých školách a soudech. Tam zůstala řada lidí, kteří za komunismu měli vysoké postavení, stále tam jsou a často brzdi vývoj. Třeba ne ze zlé vůle, ale ze zvyku.

To by znamenalo vyměnit po roce 89 devadesát procent učitelů, úředníků a soudců, což by nešlo.

Jistěže ne, ale šlo nastavit jasná pravidla, podle kterých se mají řídit. V Německu zůstala řada soudců, kteří soudili už za nacistu. Když se jim dostal do ruky proces, který souvisel s nacistickými zákony, věděli, co mají dělat, protože se báli a taky tam měli Američany, kteří na ně dohlíželi.

Víte dnes něco, co jste dřív nevěděl?

Když jsem byl mladý, byl jsem mnohem sebevědomější než teď. Dnes mám pocit vděčnosti za všechno, co se se mnou stalo. Kdybych se měl rozhodnout, co bych v životě škrtl, neškrtl bych nic.

Myslíte někdy na smrt?

Ano, ale nechci říkat obecné fráze, jako že se smrti nebojím. Vím, že je nevyhnutelná, patří k životu a až přijde, tak ji přijmu. Tím ale neříkám, že se na ni těším.

Slyšela jsem, že si chcete vzít do hrobu teplé pyžamo.

Ano, chci nejobyčejnější rakev a teplé pyžamo, protože je tam zima. Už ho mám připravené.

Petice

Poniženě se klaním, Milosti, dovolil jsem si předat kuchařce ve vsi uctivosti, jestli neurazím, vykrmenou husu. Vyslali mě z obce Drmolína, že jako mám tu výřečnost a že se neleknu, když stanu před vrchností, ne že bych neměl bázeň, bázeň teda, jak se sluší, mám.

Krajem jde řeč, že byla zrušena roboty a taky nevolnictví, obecní sluha to nedávno vybuchoval, jak k tomu přijdem, Jasnosti, zvykli jsme si na určité pořádek – a teď tohle!

Přinesl jsem s sebou petici, jestli to slovo správně vyslovuju, sepsal nám ji sám pan direktor, my jako prosíme, aby se nás ty nebezpečný změny nijak nedotkly. Protože teď žijeme jeden jako druhý, všici ve stejným srabu... chtěl jsem říct, že jsme si rovni, odvádíme stejný desátky a na robotě se neflinkáme, dráb je pořád po ruce, u nás nikdy nebyla žádná vzpoura, pan farář nám to rozmluvil, dej císaři, co je císařovo, a mysllel to tak, abychom makali a drželi hubu, což nám bylo jenom ku prospěchu, jak jsme se přesvědčili, když jsme viděli ty nenapravitelný buřiče v jednom tahu a furt v obecní šatlavě nebo s nohou v kládě – pro veřejný poučení, to jsme si libovali, že to stihlo pokaždý ty samý paskřivce, co ustavičně remcali a nechtěli pochopit, že sou vobyčejná chamrad, která by s prominutím pošla, kdyby se o ně vrchnost nepostarala, ale lidi sou lidi, vod některých se nedočkáte vděku, ty chtěj předělat svět, kterej je od pána Boha, a krivý myšlenky v něm mají jen neznabozi a pohani.

Tu je ta petice, milostivej pane, všici pod to udělali svý tři křížky, až na ty čtyry lumpy, Vaňoura, Lesnýho, Poštolku a Hášu. To sou skvrny naší obce a koukol v obilí, s těma se nedá slušně jednat. Vaňour na mě poštal psa a Háša ani nebyl doma, okopával řepu a pak vozil seno, že bylo před deštěm, ačkoli byla neděle, den Páně, těm čtyřem není nic svatý, sou určitě upsaní ďáblu, že se jim urodí řepa jak dýně, a naše je sotva vidět v bejli a taky seno nám nakonec shnilo, protože my světíme den sváteční a jdeme ho hospody, ne hamounit do řepy, a Lesný, Milosti, ten věčně něco opravuje, že nemá čas ani se pomodlit, natož aby rozjímal o svých hříších, ale bylo by mu to stejně houbec platný, z fakanů mu rostou flákači, protože je posílá do školy i na jaře a na podzim, když je na poli nejvíc práce a každý dítě je vedeno k poctivému dílu.

A Poštolka? Ten nemyslí na nic jinýho než na pozemský blaho, šak ho Pán potrestal, narodila se mu trojčata – samý holky – a myslíte, že se poučil? To neznáte Poštolku! Posílá do

školy i holky! Kdo to jakživ slyšel! Pýcha, Milosti, ďábelská pýcha!

Zrušení nevolnictví nám rozvrtalo vesnici, lidi uvrhlo do pozemskéjch marností, Háša si celej den prozpěvuje a hamouní na tom svým kousku půdy, vždyť to byl jílovej úhor, pro smích všem sousedům, ani tráva tam nerostla! A najednou tam sází stromy!

Zrušení roboty pomohlo vlastně jen těm čtyřem lotrům. Moje se křížuje, když potká Hášovou. Tudle jí řekla, že je cuchta, teda Hášová mojí, prej je samej drb a děcka choděj špinavý a mají vši. I vši ji najednou vadí! Ty má přece vodjakživa každěj! A že se naše děcka nemejou, je lež, každěj měsíc je koupeme ve škopku od zeli.

Pan farář kázal, že špína na těle je pendrek proti špině na duši, a tu mají ty čtyry zasviněnou jak čuňata... Měl byste slyšet to strašný rouhání, když je to chytne! Prej sme si, Milosti všici rovni, jako my, poddaní, a vy, hrabata. Pambu, kterej nás stvořil, se musí obracet v hrobě!

Nedovedete si představit, jak jsme z toho zrušení zničený. Já jsem například – nestydím se to říct – dokonce pomejšlel, že svý-

Foto: Matěj Lipták

ho jedinýho syna vožením s tou Vaňourovic žebrotou, holka je to k světu, jenže ... ježišmarja, já se neznám, když si na to vzpomenu, vona mu dala košem! Prej je vesnickej rváč a vožrala! Můj Francek! A namluvila si, Panenko Marija, bez povolení vrchnosti toho přivandrovalce, Vincka Jakubů, ševcovskýho tovaryše bůhví odkud! Už jim pomáhá s přistavkem, budou mít vlastní světnici! To se nedá snést, Jasnosti, moje stará mi teď předhazuje i děravý došky a bůhví, co si ještě vymyslí, v každěj ženské je kus čerta... samozřejmě se to netýká paní hraběnky... panskěj dráb je proti ní hadra!

Račte si vzít petici, Jasnosti, a zrušte to zrušení, nevěšelo by z něho nic dobrýho. Zrušte je aspoň v naší vsi a ty čtyry pacholky vsadte do klády.

Koukol je potřeba vyplít včas, jinak to s náma, věřte starýmu člověku, strašně dopadne.

Květa Legátová

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 3.5. 19 h. Mistrovice

neděle 4.5. 7. velikonoční poutní slavnost v Lukavici

7.15 h. Letohrad Sk 1,12-14

8.45 h. Lukavice Ž 27

10.15 h. Letohrad 1 P 17,1-11a

sobota 10.5. 19 h. Lukavice
vigilie svatodušní 21 h. Letohrad

neděle 11.5. Slavnost

Seslání Ducha sv.

7.15 h. Letohrad Sk 2,1-11

8.45 h. Mistrovice Ž 104

10.15 h. Letohrad 1 Kor 12.3b-7.12-13
J 20,19-23

pátek 16.5. Svátek sv. Jana Nepomuckého
18.00 h. Kopeček

sobota 17.5. 19 h. Mistrovice

neděle 18.5. Slavnost

Nejsvětější Trojce

na Kopečku pouť

se sv. Janem Nepomuckým

sbírka na lavice do orlického kostela

7.15 h. Letohrad Ex 34,4b-6.8-9

9.00 h. Kopeček Dan 3

10.15 h. Kopeček 2 Kor 13,11-13

J 3,16-18

sobota 24.5. 19 h. Lukavice

neděle 25.5. Slavnost Těla

a Krve Páně

poutní slavnost

v Mistrovicích a v Červeně

7.15 h. Letohrad Iz 49,14-15

8.45 h. Mistrovice Ž 62

8.45 h. Lukavice 1 Kor 4,1-5

10.15 h. Letohrad Mt 6,24-34

11.45 h. Červená

sobota 31.5. 19 h. Mistrovice

neděle 1.6. 9. v mezidobí

sbírka na potřeby diecéze

7.15 h. Letohrad Dt 11,26-28

8.45 h. Lukavice Ž 31

10.15 h. ??? Ř 3,21-25.28

Mt 7,21-27

sobota 7.6. 19 h. Lukavice

neděle 8.6. 10. v mezidobí

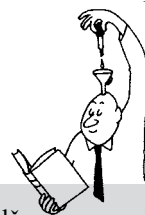
slavnost dětí: Poprvé u Stolu Páně

7.15 h. Letohrad Oz 6,3b-9

8.45 h. Mistrovice Ž 50

10.15 h. ??? Ř 4,18-25

Mt 9,9-13

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Registřikové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741